Ratkaisujen Suomi

Neuvottelutulos strategisesta hallitusohjelmasta

Liitteet

1 Hallituksen veropoliittinen linjaus
2 Ehdolliset lisätoimet
3 Kuntien kustannusten karsiminen tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä
4 Asuntopolitiikan toimet
5 Hallituksen menokehyssääntö
6 Hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömät sopeutustoimet
7 Pöytäkirjamerkintöjä

27.5.2015

Liite 1 Hallituksen veropoliittinen linjaus

Verotuksen kärkitavoitteet vaalikaudella

1. Verotus kannustaa tekemään työtä, yrittämään, työllistämään, ottamaan riskiä, omistamaan, investoimaan ja sijoittamaan Suomessa. Kokonaisveroaste ei nouse vaalikauden aikana.

2. Verotus on ennakoitavaa ja johdonmukaista. Verotuksen yleislinjasta sovitaan vaalikauden alussa ja vältetään epävarmuutta aiheuttavia linjanmuutoksia vaalikauden aikana.

3. Verotuksen keventämisen painopiste on pieni- ja keskituloisissa. Kannustinloukkuja puretaan. Palkkatulojen verotus ei millään tulotasolla kiristy.

4. Verotusta kehitetään niin, että yrittäminen, omistaminen ja investoiminen ovat nykyistä kannattavampaa. Verotuksen rakenne tukee Suomen kilpailukykyä ja hallituksen asettamia kärkitavoitteita. Verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haittaveroihin.

5. Verotuksen perusperiaate on laaja veropohja, matalat verokannat. Suomi toimii aktiivisesti kansainvälisen veronkierron estämiseksi.

6. Verotusmenettelyt ovat asiakaslähtöisiä ottaen huomioon verotuksen johdonmukaisuuden, ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden sekä tietojen saannin.

Veropäätökset ja niiden vaikutus verotuottoihin

Työn verotus

Kohde	Milj. euroa
Jotta työn verotus ei kiristy, tehdään ansiotuloverotukseen ansiotason nousua ja/tai inflaatiota vastaavat tarkistukset vuosittain.	-180 (v. 2016 taso)
Korotetaan työtulovähennystä, kohdistuu pieni- ja keskituloisille.	-450
Parannetaan kotitalousvähennystä korvausastetta korottamalla ja sisällyttämällä kotitalousvähennyksen piiriin soveltuvat ikääntyneiden hoitopalvelut.	-30
Solidaarisuusvero jatkuu vaalikauden loppuun asti.	+65
Yksityishenkilöiden korkeakouluille annettavien lahjoitusten verovähennysoikeus 500 000 euroon asti, lahjoituksen alaraja 850 euroa.	-5
Maltillisten palkkaratkaisujen tukemiseksi varaudutaan ansiotuloverotuksen lisäkevennyksiin. Kevennykset koskevat kaikkia tuloluokkia ja eläkeläisiä, pieni- ja keskituloisia painottaen.	

Yritysverotus ja omistamisen verotus

Kohde	Milj. euroa
Yhteisöveron taso pidetään kilpailukykyisenä.	
Muutetaan tappioiden vähentämisoikeutta siten, että tulolähteen tappiot voi osakeyhtiössä vähentää muiden tulolähteiden tulosta.	-10
Otetaan käyttöön 5 % yrittäjävähennys liikkeen- ja ammatinharjoittajille, maa-, metsä- ja porotalouden harjoittajille sekä elinkeino- ja verotusyhtymille.	-130
Edistetään sukupolvenvaihdoksia perintöveroa keventäen ja arvioidaan muut kehittämistarpeet.	-40
Helpotetaan metsätilojen sukupolvenvaihdoksia ja/tai parannetaan metsävähennystä.	-20
Otetaan käyttöön pienten yritysten maksuperusteinen arvonlisäveron tilitys.	
Siirretään kaivostoiminta takaisin sähköveroluokka II:een sekä energiaveroleikkurin piiriin.	-27

Poistetaan varainsiirtovero tilanteissa, joissa liikkeen- tai ammatinharjoittaja tai maa- ja metsätaloudenharjoittaja siirtää omaisuutta henkilö- tai osakeyhtiöön yritysmuodon muutoksessa. Vero-osasto selvittää neutraliteetin vaatimukset.	
Muutetaan omaisuuden luovutuksessa syntynyt tappio vähennyskelpoiseksi pääoma-tuloista tietyin rajoituksin.	
Muutetaan osakkeiden luovutusvoittoveroa ja tuloverotusta siten, että listaamattomien työnantajayhtiöiden osakkeiden tai osakeoptioiden luovuttaminen avainhenkilöille on tietyin reunaehdoin mahdollista pääomasijoittajaa alemmalla arvostuksella ilman ve-roseuraamuksia.	

Verotuottojen lisääminen

Kohde	Milj. euroa
Verotuksen painopistettä siirretään työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haitta-verotukseen.	
Pienennetään asuntolainojen korkovähennysoikeutta nopeutetussa aikataulussa siten, että alenema on 10 %-yksikköä vuodessa. Vähennys 2016 on 55%, 2017 45%, 2018 35% ja 2019 25%.	+150
Korotetaan maltillisesti kiinteistöveron ala- ja ylärajoja.	+100
Korotetaan lämmityksen ja työkoneiden käyttämien polttoaineiden veron CO2-kom-ponenttia.	+75
Ohjataan yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa vähäpäästöisemmäksi CO2-veron alennuksen poistamisella portaittain. VM ja TEM valmistelevat mallin ja aikataulun.	+90
Korotetaan jäteveroa. Jätteenpolttoa ei aseteta verolle.	+5
Korotetaan tupakkaveroa asteittain.	+270
Korotetaan makeisveroa ja laajennetaan veropohjaa kilpailuvaikutukset ja valtiontuki-säädökset huomioon ottaen.	
Tarkistetaan alkoholiveroa, mikäli Viron korotukset antavat siihen mahdollisuuden.	
Tiivistetään yritysveropohjaa ja torjutaan harmaata taloutta aktiivisesti kansainvälinen toimintaympäristö ja Suomen kilpailukyky huomioiden. Tavoitteena +150 milj. euron verotuottojen lisäys.	+150
Otetaan käyttöön määräaikainen aktiivinen katuminen VM:n valmistelun pohjalta.	

Liikenneverouudistus

Kohde	Milj. euroa
Autoveroa lasketaan pienipäästöisiä autoja suosien hallituskauden aikana niin, että verotuottovaikutus on vuoden 2019 tasolla noin 200 milj. euroa. Toimenpide suorite-taan useissa osissa markkinahäiriöiden välttämiseksi.	-200
Kiristetään ajoneuvoveroa	+100
Asetetaan vuotuinen vero rekisteröidyille veneille ja moottoriajoneuvoille.	+50
Otetaan käyttöön raskaan liikenteen tienkäyttömaksu (Vinjetti). Kustannus kompensoi-daan ammattiliikenteelle EU-maksimin mukaisesti.	
Jatketaan rataveron väliaikaista poistoa ja väylämaksujen puolitusta 1 vuodella. -55,3 milj. euroa	

Selvitettäväksi asetettavat veromuutokset:

- Vaikutetaan EU:ssa, jotta arvonlisäverodirektiivi mahdollistaisi alennetun verokannan soveltamisen myös digitaalisiin sisältöihin.
- Selvitetään yrityksen verotettavasta tulosta tehtävä varaus investointien edistämiseksi.
- Selvitetään pörssilistautumisten edistämiseksi First North -kauppapaikalle listautuville yrityksille mahdollisuus säilyttää osinkoverotuksessa listaamattomien yhtiöiden verotuksellinen asema.
- Selvitetään kertamaksuisen lisäeläkkeen verokohtelu.
- Selvitetään tekijänoikeustulojen ohjaamisen tekeminen yritykseen verotuksellisesti kannustavam-maksi.

- Selvitetään säätiöiden ja yhdistysten verokohtelu.
- Selvitetään pienten osinkotulojen verovapaus 500 euroon asti.
- Tehdään selvitys pääomatuloverotuksesta, omaisuuden verotuksesta sekä eri sijoitusmuotojen verokohtelusta vaalikauden aikana.

Muita linjauksia

Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Verohallinnon toiminnan tehostamiseksi, verovelvollisten oikeusturvan ja tiedonsaannin parantamiseksi ja hallinnollisen taakan keventämiseksi hallitus toteuttaa Verohallinnon kantamia veroja koskevat uudistukset, joilla yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan verotus- ja veronkantomenettelyä sekä verotuksen muutoksenhaku- ja seuraamusjärjestelmää. Lisäksi edistetään sähköisiä toimintatapoja ja verotuksen reaaliaikaistamista.

Siirretään valmisteverotus, autoverotus ja maahantuonnin arvonlisäverotus hallitusti Verohallinnon hoidettavaksi kustannus- ja resurssihyötyjen saavuttamiseksi ja yritysten hallinnollisen taakan pienentämiseksi. Selvitetään edellytykset siirtää myös Liikenteen turvallisuusviraston tehtäviin kuuluva ajoneuvoverotus Verohallintoon.

LIITE 2 Ehdolliset lisätoimet

Menoleikkaukset

Kohde	Milj. euroa
Yksityisellä lääkärillä ja hammaslääkärillä käynnin korvaukset	-60
Lapsilisät	-120
Opintotuki	-25
Aikuiskoulutustuki. Korvataan valtion rahoitusosuus vastaavalla valtion takaamalla lainalla.	-70
TyEL- ja Yel-sidonnaisten etuuksien ja työeläkkeiden indekskorotusten puolittaminen v. 2018 ja 2019.	-272
Työttömyysturva	-120
Vuorotteluvapaasta luopuminen	-40
Vanhempainvapaan lomakarttuman poistaminen kokonaan	-42
T&K- ja elinkeinotuet	-40
Maatalouden kansallinen tuki	-30
Yliopistojen rahoitus (Aalto-yliopiston erillisrahoitus)	-30
Infrahankkeiden vähentäminen (uudet väylähankkeet)	-50
Matkustaja-alustuki	-20
Teollisuuden energiaverotuki	-40
Yhteensä	**-959**

Veronkorotukset

Kohde	Milj. euroa
Jätetään tekemättä tuloverotuksen inflaatiotarkistus vuonna 2018	-234
Sähköveron korotus	-60
Väylämaksujen puolituksen peruminen ja rataveron palauttaminen vuonna 2018 (42,5 milj. euroa + 13,3 milj. euroa) 55,3 milj. euroa	
Asuntolainojen korkovähennysoikeuden poistaminen	-100
Alkoholi- ja tupakka- ja makeisverotuksen lisäkiristys	-60
Yhteensä	**-454**

LIITE 3 Kuntien kustannusten karsiminen tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä

Lähtökohdat

Hallitus sitoutuu osana julkisen talouden tasapainottamista vähentämään kuntien tehtäviä ja velvoitteita yhdellä miljardilla eurolla. Hallitus ei anna vaalikaudella kunnille lainkaan uusia tehtäviä tai velvoitteita. Mikäli kuntien valtionosuuksiin tehdään säästöjä, hallitus vähentää kuntien tehtäviä samassa suhteessa.

Kuntien tehtävien ohjauksen uudistaminen

Kuntien tehtävien ohjauksen jatkuva pirstaloituminen ja yksityiskohtaistuminen katkaistaan. Käynnistetään kuntien tehtävien ohjauksen pitkän tähtäimen uudistaminen, jonka tavoitteena on, että:

- vastaisuudessa kuntien tehtäviä ohjataan pääsääntöisesti lainsäädännöllä ja sitä täydentäen tarvittaessa asetuksilla
- suositusperusteisesta ohjauksesta luovutaan
- siirrytään resurssien ohjauksesta tavoiteltujen tulosten ohjaamiseen
- valvonnassa siirrytään resurssien valvonnasta asiakkaan saaman palvelutuloksen valvontaan kuntien omavalvonnassa määrittelemien tulosindikaattoreiden avulla
- yksityiskohtaisesta ohjauksesta siirrytään suurpiirteisempään ohjaukseen

Kunnallisten palvelujen tuottamisen menetelmiä, resursseja ja prosesseja koskevat yksityiskohtaiset säännökset ja suositukset pitkälti kumotaan. Tarvittaessa niitä sektori- ja palvelukohtaisen ohjauksen sijasta ohjataan yhdellä yleislailla (erillislailla tai kuntalailla).

Kuntien suunnitteilla ja tulossa olevat tehtävät

Hallitus uudelleen arvioi seuraavat kuntien tehtävät ja velvoitteet niin, että julkisen talouden menot eivät lisäänny:

- laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (hallituksen esitys käsittelyssä)
- kuntouttavan työvoimatoiminnan maksimipäivien vähentäminen (laki voimaan heinäkuusta 2015 alkaen)
- sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki
- päivystysasetus suun terveydenhuollon osalta
- toimeentulotukilain uudistaminen
- vammaislainsäädännön uudistaminen (tulossa voimaan 2017)
- laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (laki hyväksytty, mutta allekirjoittamatta)

Kuntien toimintavapauden edistäminen

Säädetään laki, jonka puitteissa kunnat voivat harkintansa mukaan päättää, millä tavalla ne järjestävät laissa lueteltujen lakien mukaisia palveluja. Kunnat eivät ole velvollisia noudattamaan mainituissa laeissa tai niiden nojalla annetuissa asetuksissa säädettyjä velvoitteita tai suosituksissa mainittuja menettelytapoja palveluiden toteuttamiseksi.

Lainsäädäntö, joihin uusi laki liittyy, käsittää mm. seuraavat lait:

laki yksityisistä teistä	kokonaisuudessaan
kiinteistörekisterilaki	kiinteistörekisterin pitäminen
laki vapaasta sivistystyöstä	kokonaisuudessaan
laki taiteen perusopetuksesta	kokonaisuudessaan
kirjastolaki	kokonaisuudessaan
nuorisolaki	kokonaisuudessaan
museolaki	kokonaisuudessaan
liikuntalaki	kokonaisuudessaan
ulkoilulaki	kokonaisuudessaan
laki kuntien kulttuuritoiminnasta	kokonaisuudessaan
teatteri- ja orkesterilaki	kokonaisuudessaan
laki lasten päivähoidosta	leikkitoiminta, muu päivähoitotoiminta
laki sosiaalisesta luotottuksesta	kokonaisuudessaan
laki ajoneuvojen siirtämisestä	

Toimintavapauden lisäämisen, yritysten ja kolmannen sektorin hyödyntämisen sekä normien purkamisen kautta arvioidaan saavutettavan merkittävät säästöt julkiseen talouteen.

Kuntien ohjaus ja valvonta

Hallitus käy läpi kaikki kuntien ja valtion kuntiin kohdistamat ohjaavat ja valvovat prosessit. Päällekkäisyydet karsitaan. Omavalvontaa kehitetään ja valvontaa ulkoistetaan.

VIRSU-hankkeessa on tunnistettu, että päällekkäisyyksiä on esimerkiksi maataloustukihallinnon tehtävissä, elintarvikevalvonnassa, eläinten ja terveyden hyvinvoinnin valvonnassa, tupakkalain säädösten toteuttamisessa ja valvonnassa, terveydensuojelussa, ympäristövalvonnassa, ympäristö- ja vesilupahakemusten ratkaisemisessa, ympäristön tilan seurannassa sekä jäte- ja vesilakien valvonnassa.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen yhteydessä rakentamisen lupa- ja valvontaprosessit arvioidaan uudelleen.

Valtion kuntiin kohdistamat valvontaprosessit käydään läpi. Valvontaa kehitetään siten, että erilaisia suositusluontoisia oppaita tai vastaavia ei käytetä kuntia sitovina normeina. Esimerkiksi asumispalvelujen tiloja koskevia suosituksia ja ohjeita sekä Aran investointiohjeita joustavoitetaan.

Palvelujen sisältöjen normittamisesta luovutaan ja siirrytään palvelujen tulosten seuraamiseen ja mittaamiseen. Toteutuksessa hyödynnetään kuntakokeilulain mukaisten kokeilujen tuloksia.

Kuntien maksutulojen lisääminen

Lupa- ja valvontaviranomaistoiminnassa siirrytään kohti kustannusvastaavuutta. Lakeja, joissa voitaisiin siirtyä kustannusvastaavuuteen, ovat esimerkiksi: laki yksityisistä sosiaalipalveluista, laki yksityisestä terveydenhuollosta, terveydensuojelulaki, elintarvikelaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maa-aineslaki, ympäristönsuojelulaki, merenkulun ympäristönsuojelulaki, vesilaki ja jätelaki.

Kuntien henkilöstön kelpoisuusehdot

Yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista luovutaan. Korostetaan tehtävään valittavan henkilön osaamista. Samalla sitoudutaan keventämään palveluiden henkilöstörakennetta koskevia velvoitteita. Julkisen vallan käyttöön kuuluvien tehtävien kelpoisuusehdot säädetään lainsäädännössä. Muilta osin lainsäädäntötasoisista koulutustasovaatimuksista luovutaan ilman erityisen painavia perusteita. Kelpoisuusehtoja uudistetaan niin, että korkea-asteen koulutusta vaativissa asiantuntijatehtävissä kelpoisuusehto on pääsääntöisesti korkeakoulututkinto. Tehtävät, joissa ei ole lain tai asetuksen tasoisia kelpoisuusvaatimuksia, jätetään myös jatkossa normituksen ulkopuolelle.

Kuntien ja Kelan liikennepalvelut

Hallitus uudistaa julkisesti tuettuja (valtio, kunnat, Kela) henkilökuljetuksia tavoitteena kymmenen prosentin säästö vuodesta 2017.

Uudistus toteutetaan digitalisaatiota hyödyntämällä ja mahdollistamalla uudenlaiset, markkinaehtoiset ja innovatiiviset palvelukonseptit kehittämällä lainsäädäntöä. Lainsäädäntöä kehitetään toteuttamalla henkilö-, posti- ja tavarakuljetuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus.

Kuntien suunnitteluvelvoitteista luopuminen

Hallitus laajentaa voimassa olevan kuntakokeilulain mukaisen hyvinvoinnin integroidun toimintamallin sisältämien yksilöllisten palvelusuunnitelmien yhdistämisen koskemaan kaikkia kuntia ja kaikkia yksilöllisiä hoito- ja palvelusuunnitelmia.

Kuntalain mukainen kuntastrategia korvaa kuntien yksittäiset strategiset ja toiminnalliset suunnitteluvelvoitteet.

Määräaikojen tarkistaminen

Hallitus tarkastaa kiireettömien palvelujen ja hoidon määräajat joustavuuden lisäämiseksi, pois lukien lupaprosessit.

Liite 4 Asuntopolitiikan toimet

Suomen talouden kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi, asuntokannan uudistamiseksi, asuntokysyntään vastaamiseksi, rakennusalan kilpailun ja asumisen valinnanvapauden lisäämiseksi sekä asuntotarpeen rakenteen muutosten vuoksi hallitus muuttaa, korjaa ja poistaa asuntorakentamisen säädöksiä ja edistää pitkäjänteistä ja taloudellisesti järkevää kiinteistökannan ylläpitoa. Säädösremontin tavoitteena on myös täydennysrakentamisen edistäminen sekä asuntojen että tonttien tarjonnan merkittävä lisääminen. Uudistukset koskevat markkinaehtoista ja tuettua asuntotuotantoa.

Tavoitteena on, että asuntorakentaminen vastaa nykyistä paremmin kysyntään ottamalla huomioon olemassa oleva ja tuleva tarve kuten muuttoliike, väestön ikääntyminen, yksinasuvien määrän lisääntyminen, kuntien elinkeinostrategiat ja ilmasto- ja elinkeinopolitiikan näkökohdat. Tavoitteena on myös tukea ja kannustaa kansalaisia asumisen omatoimiseen järjestämiseen.

Valtion tukema asuntotuotanto

Yleishyödyllisen asuntorakentamisen säädöksiä uudistetaan muuttamalla rajoitusehdot hankekohtaisiksi yleishyödyllisyysvaatimuksia kiristäen. Valtion tukemien asuntojen omistajien yleishyödyllisyysvaateesta luovutaan uuden tuotannon osalta.

Vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi luodaan uusi kymmenen vuoden välimalli, joka on avoin kaikille tukiehdot täyttäville ja niihin sitoutuneille toteuttajille.

ARA:n vuokra-asuntojen asukasvalintoja kehitetään paremman kohtaannon saavuttamiseksi liittämällä asukasvalinnan sosiaaliseen tarveharkintaan tulorajat. Asukkaan tulot tarkistetaan ARA-asuntoon muuton ja asunnon vaihdon yhteydessä sekä uusissa sopimuksissa 5 vuoden välein. Siirtymäaika asunnosta on 2 vuotta. ARA-asuntojen asukasvalinnasta voidaan poiketa tapauksissa, joissa julkinen tuki ei johda epäterveeseen asukaskilpailuun yksityisten vuokra-asuntomarkkinoiden kanssa.

Olemassa olevan ARA:n asuntokannan käyttö- ja luovutusrajoituksista joustetaan, mikäli vapautuva pääoma käytetään asuntotuotantoon tai asuntokannan korjaamiseen. Selvitetään, missä määrin ARA-vuokra-asuntotarjontaa voidaan toteuttaa hankkimalla vuokra-asuntoja vapaarahoitteisesta asuntotuotannosta. Erityisryhmien ARA-investointiavustusta jatketaan uusin rajauksin.

ASP-järjestelmän säästösopimuksen solmimisen ikäraja alennetaan 15 vuoteen. Työtä asunnottomuuden vähentämiseksi jatketaan AUNE-työryhmän esitykset huomioiden.

Asumisoikeusjärjestelmää uudistetaan itsenäisenä hallintomuotona rahoituksen, asukasvalinnan ja hakuprosessin osalta.

Jatketaan työeläkeyhtiöille vuoteen 2019 asti vieraan pääoman käytön sallimista asuntosijoituksissa.

Valtion ja kuntien yhteistyö

Valtio edellyttää kasvukeskuksissa ja niiden läheisyydessä toteutettavien suurten infrahankkeiden ehtona tontti- ja asuntotuotannon olennaista lisäämistä kumppanuusperiaatetta noudattaen valtion ja kuntien sekä kuntien keskinäisessä yhteistyössä.

Hallitus solmii asumista, maankäyttöä ja liikkumista yhteen sovittavan ja asuntotuotantoa sekä kasvua vauhdittavan aiesopimuksen suurimpien kaupunkiseutujen kanssa. Siinä on huomioitava asuntomarkkinoiden monimuotoinen kehittäminen.

Etätyömahdollisuuksien parantuminen, liikenteen päästöjen väheneminen ja älykkäiden sähköverkkojen kehittäminen mahdollistaa työn tekemisen ja asumisen koko maassa. Hallituskaudella etsitään ratkaisuja väestön vähenemisestä aiheutuvien tyhjien asuntojen ongelmaan.

Toimet asuntojen tonttituotannon lisäämiseksi ja rakentamisen kustannusten alentamiseksi

Maankäyttö- ja rakennuslakia uudistetaan rakentamismahdollisuuksien helpottamiseksi: lyhennetään päätösprosessia muun ohella valitusmenettelyjä muuttamalla, helpotetaan haja-asutusalueiden rakentamista muun muassa suunnittelutarvealuesäännöstöä lieventämällä, siirretään päätösvaltaa poikkeamistilanteissa ELY-keskuksilta kunnille ja yhdistetään hankekaavoitus ja YVA-menettely.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaltaa selvennetään kuntien maankäyttövallan ja -vastuun lisäämiseksi. ELY-keskusten rooli kaavoitus- ja rakentamisasioissa muutetaan konsultoivaksi. ELY-keskusten valitusoikeutta kaavapäätöksistä rajoitetaan.

Maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistusmenettelystä ympäristöministeriössä luovutaan. Rantarakentamisen poikkeamispäätökset siirretään kokonaisuudessaan kuntiin.

Viranomaiskäsittelylle asetetaan kaavoitusprosessissa, mukaan lukien YVA, sitovat käsittelyajat.

Kaikissa rakentamis- ja ympäristöasioissa siirrytään menettelyyn, jossa valitusoikeus Korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttää ensin valitusluvan saamista. Valituslupapäätöksen saamiselle asetetaan sitova määräaika. Maankäyttö- ja rakennuslupapäätösten valitustapausten oikeudenkäyntimaksuja korotetaan. Selvitetään siirtyminen kaavoitusasioissa kunnallisvalituksesta hallintovalitukseen.

Kuntien tulee kaavoituksella ja tonttien luovutuksella edistää tehokasta kilpailua asuntorakentamisessa kaavoittamalla tontteja riittävästi erilaisille rakennustyypeille (pientalot, rivitalot, kerrostalot, pienkerrostalot).

Asuntotuotannossa täysin esteettömiksi asunnoiksi edellytetään rakentamaan vain tietty osuus uudiskohteen asunnoista.

Korjausrakentamisen helpottamiseksi luodaan alueellisten poikkeuslupien menetelmä.

Sujuvoitetaan asunto-osakeyhtiön päätöksentekoa peruskorjaus-, esteettömyys- ja täydennysrakentamisessa.

Rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia ja täydennysrakentamista sujuvoitetaan ottamalla käyttöön kevennetty kaavamenettely.

Edistetään rakennusten käyttötarkoituksen muuttamista toimisto- ja liiketiloista asunnoiksi. Rakennuksen korjaaminen, käyttötarkoituksen muuttaminen tai perusparantaminen ei laukaise uudisrakentamistasoisia velvoitteita esimerkiksi esteettömyys- ja äänieristysvaatimusten osalta. Energiatehokkuusvaatimusten osalta energiatehokkuusdirektiivin mukaisessa sääntelyssä on hyödynnettävä kaikki direktiivin sallimat joustot ja poikkeusmahdollisuudet. Kaupan laatuluokituksesta kaavoituksessa luovutaan. Suuryksikkösääntelyä kevennetään keskustatoimintojen alueella.

Kaavoitus- ja rakennussuojelulainsäädäntöä muutetaan siten, että suojelulla ei estetä asuinrakennusten esteettömyyden poistamista, esimerkiksi hissien jälkiasentamista.

Rakentamismahdollisuuksia haja-asutusalueilla lisätään mm. siten, että yleiskaava voisi nykyistä laajemmin toimia rakentamisen perusteena. Vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyvään asuinkäyttöön joustavoitetaan.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin luodaan edellytykset nykyistä selvästi laajemmille mahdollisuuksille pienimuotoiseen piharakentamiseen ja erilaisten toimenpiteiden kuten aurinkopaneelien ja maalämpöpumppujen toteuttamiseksi ilmoitusmenettelyllä.

Erityisesti puurakentamisen edistämiseksi luodaan valtakunnallisesti samat rakentamisen standardit ja koko maassa rakennuslupakäsittelyssä yleisesti yhteisesti hyväksyttävät tekniset ratkaisut.

Rakennuslupa-asioissa toteutetaan asiakkaan kannalta yhden luukun periaate sekä viranomaistoimipisteissä että sähköisessä asioinnissa.

Edellä päätettyjen lisäksi käynnistetään kärkihankkeena valtion ja kuntien rakentamisen normitalkoot muiden kustannusten ja byrokratian keventämiseksi, esimerkiksi väestönsuojien ja pysäköintipaikkojen rakentamisen osalta.

Liite 5 Hallituksen menokehyssääntö

Hallitus sitoutuu menosääntönä siihen, että kehyksen piiriin kuuluvat valtion menot ovat v. 2019 1,2 mrd. euroa pienemmät kuin 2.4.2015 päätetyssä valtiontalouden kehyksessä (vuoden 2016 hintatasossa). Vaalikauden kehykseen tehdään vuosittain hintatason muutoksen edellyttämät tarkistukset. Vaalikauden kehyksestä varataan vuosittain 300 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Tähän kehyksen mitoitusratkaisuun pääsemiseksi hallitus sitoutuu hallitusohjelman liitteessä lueteltuihin toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan julkista taloutta vuonna 2019 noin 4 mrd. eurolla ja tämän osana vähennetään valtion pysyviä kehykseen luettavia menoja nettomääräisesti 0,65 – 1,7 mrd. euroa vuosina 2016–2019.

Kehys laskee 1,2 mrd. euroa, vaikka sopeutustoimien kokonaisuus on 4 mrd. euroa. Tämä johtuu mm. seuraavista tekijöistä:

- vuosittainen lisäbudjettivaraus 300m€
- indeksikorotusten jäädytykset todentuvat kehykseen myöhemmin
- joitakin myöhemmin tarkentuvia vaikutusarvioita puuttuu (esim. II asteen koulutuksen rakenneuudistus, omais- ja perhehoidon vaikutukset, erikoissairaanhoidon muutokset)
- säästöt vaikuttavat myös kuntatalouteen ja sosiaalivakuutusrahastoihin

Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa menosääntöä ja siihen perustuvaa vaalikauden ensimmäiseen julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää valtiontalouden kehyspäätöstä. Ensimmäisen julkisen talouden suunnitelman yhteydessä päätetään varautumisesta puolustusvoimien alushankintoihin vuodesta 2019 alkaen.

Hallitus sitoutuu koko 10 miljardin euron kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja päätösten toimeenpanoon hallituskauden aikana. Säästöjen ja rakenteellisten uudistusten vaikuttavuutta seurataan vuosittain kehysriihen yhteydessä.

Menosäännön tarkoitus on rajoittaa veronmaksajan maksettavaksi koituvien menojen kokonaismäärää. Kun talousarviossa tehdään tämän näkökulman kannalta neutraaleja muutoksia, vaalikauden kehykseen voidaan tehdä niitä vastaavat tarkistukset.

Kehystarkistuksin varmistetaan tarvittaessa, että kehys

- kohtelee samalla tavalla erilaisia verotuksen muutoksia, jos niillä on sama julkistaloudellinen vaikutus
- ei rajoita menojen uudelleenbudjetointeja, menokokonaisuuksien ajoituksen muutoksia eikä perusteettomasti liian suurina saaduiksi osoittautuneiden tulojen palautuksia tai korvauksia. Jos käynnissä olevasta menokokonaisuudesta aiheutuvat menot teknisesti siirtyvät seuraavalle vaalikaudelle, kehystasoa alennetaan vastaavasti.

Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 200 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyksen estämättä.

Kehyksen ulkopuolelle kuuluvat:

- työttömyysturvamenot, toimeentulotukimenot, palkkaturva ja asumistuki. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehykseen niiden perusteisiin tehtyjen muutosten ja muiden niiden tasoon vaikuttavien harkinnanvaraisten päätösten menovaikutusten osalta.
- valtionvelan korkomenot
- valtion päättämien veromuutosten (ml. sosiaalivakuutusmaksujen) mahdolliset kompensaatiot muille veronsaajille
- teknisesti välitettyjä suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia määrältään vastaavat menot
- veikkausvoittovaroja, totopeleistä saatavia tuloja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuloutusta vastaavat menot
- finanssisijoitukset
- arvonlisäveromenoihin osoitetut määrärahat

Mikäli talouskasvu osoittautuu arvioitua nopeammaksi, käytetään kasvun myötä kasvaneet tulot ja pienentyneet menot hallituksen päättämässä suhteessa velkaantumisen vähentämiseen, työn tekemisen ja yrittämisen verotuksen keventämiseen ja kertaluonteisiin kasvua vauhdittaviin toimiin.

Liite 6 Hallituksen päättämät julkisen talouden välttämättömät sopeutustoimet

Erillinen liite.

LIITE 7 Pöytäkirjamerkintöjä

- Hallitus asettaa parlamentaarisen työryhmän arvioimaan Ylen tehtäviä ja rahoitusta.
- Uudistustyö Ahvenanmaan itsehallintolain parissa jatkuu ja hallituksen ehdotus annetaan eduskunnalle viimeistään keväällä 2018.
- Jätevesiasetuksen kohtuullistaminen: Ympäristönsuojelulain 16 lukua korjataan haja-asutusalueiden jätevesikäsittelyn osalta selkeäksi ja järkeväksi. Pilaantumisherkillä alueilla, kuten rannat ja pohjavesialueet, noudatetaan edelleen kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusmääräyksiä. Muilla alueilla olevien ennen vuotta 2004 rakennettujen asuinkiinteistöjen osalta luovutaan kalenteriin sidotusta jätevesiremonttien määräajasta. Näiden osalta kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän riittävyys tarkistetaan asuinkiinteistöjen rakennuslupaa vaativien peruskorjausten yhteydessä. Ympäristönsuojelulakia muutettaessa arvioidaan vesihuoltolakiin vaadittavat tarvittavat muutokset. Jo aiemmin asetettua ympäristönministeriön työryhmän toimeksiantoa tarkennetaan edellisen mukaisesti.
- Ilmastopolitiikasta: Hallitus toimii kattavan ja kunnianhimoisen kansainvälisen ilmastosopimuksen aikaansaamiseksi, jotta ilmaston lämpeneminen saadaan rajoitettua kahteen asteeseen. Sopimuksen on vähennettävä energiavaltaisen teollisuuden hiilivuotoriskiä ja luotava uusia markkinoita puhtaille teknologioille. Suomi saavuttaa vuoden 2020 ilmastotavoitteet uusiutuvan energian osuudesta ja päästöjen vähentämisestä vaalikauden loppuun mennessä. EU:n 2030 ilmasto- ja energiapaketin jatkovalmistelussa varmistetaan päästökauppajärjestelmän toimivuus, uusiutuvan energian lisääminen sekä riittävä kustannustehokkuus ja joustavuus päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaossa. Korkean teknologian uusiutuvien liikennepolttonesteiden asemaa vahvistetaan. Kaikissa ilmastopolitiikan linjauksissa on huomioitava myös vientiteollisuutemme kilpailukyky ja reilu taakanjako.
- Kumotaan puoluelain (L 10/1969) 9 §:n (sellaisena kuin se nykyään on puoluelain osittaismuutoslaissa 683/2010) 1 momentin kolmas (3) lause.
- Hallitusneuvotteluiden työryhmissä tehdyt taustamuistiot toimivat pohjana strategiatyön ja kärkihankkeiden jatkovalmistelussa.

Hallituksen päättämät julkisen talouden välittömät sopeutustoimet, 27.5.2015

milj. euroa	Julkinen talous						Valtio					Kunnat					Sotut/Tyel				
	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Opetus, tiede ja kulttuuri	-178	-466	-511	-541	-556	-681	-137	-265	-291	-299	-302	-40	-200	-220	-243	-254	0	0	0	0	0
Sosiaali- ja terveyspalvelut	-71	-181	-281	-361	-451	-451	-22	-34	-47	-56	-66	-38	-135	-222	-294	-374	-11	-11	-11	-11	-11
Asiakasmaksut, sakot ym.	-243	-322	-322	-322	-322	-322	-83	-98	-98	-98	-98	-160	-224	-224	-224	-224	0	0	0	0	0
Sosiaalietuudet	-437	-710	-770	-800	-860	-920	-132	-303	-337	-348	-378	-71	-90	-116	-135	-165	-234	-317	-317	-317	-317
Maa- ja metsätalous	-29	-48	-60	-70	-70	-70	-29	-48	-60	-70	-70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elinkeinoelämä	-76	-145	-221	-315	-332	-266	-76	-145	-216	-307	-324	0	0	-5	-8	-8	0	0	0	0	0
Asuminen ja ympäristö	-42	-55	-59	-59	-59	-84	-42	-55	-59	-59	-59	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikenne	-15	-15	-15	-135	-135	-135	-15	-15	-15	-135	-135	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yleinen järjestys, turvallisuus	48	48	28	3	3	3	48	48	28	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sotilaallinen maanpuolustus	45	69	92	110	130	135	45	69	92	110	130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ulkoasianhallinto, kyt ym.	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hallinto- ja ICT-menot	-43	-81	-133	-176	-179	-179	-43	-81	-133	-176	-179	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Indeksijäädytykset	-70	-284	-621	-1064	-1094	-1094	-124	-404	-780	-1227	-1257	55	124	174	195	195	0	0	0	0	0
Yhteensä	-1 409	-2 489	-3 173	-4 030	-4 225	-4 364	-909	-1 631	-2 216	-2 961	-3 035	-255	-525	-614	-708	-829	-245	-328	-328	-328	-328

* pav = pitkän aikavälin vaikutus

Huom: Finanssisijoitusmenot eivät sisälly laskelmaan, sillä niitä ei lueta julkisen talouden menoihin kansantalouden tilinpidossa.

Huom2: Taulukossa osa säästövaikutuksista on arvioitu hyvin karkealla tasolla ja vaikutusarviot täsmentyvät jatkovalmistelun myötä. Nämä on merkitty harmaalla värillä.

Näiden toimenpiteiden vaikutus sisällytetään julkisen talouden suunnitelmaan valmistelun ja arvioiden täsmentyessä. Vastaavasti alennetaan kokonaiskehystä.

Opetus ja kulttuuri

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Varhaiskasvatus																								
Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen (28.90.30), vaihe 1	Subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan puolipäiväiseksi silloin kun toinen vanhemmista hoitaa perheen toista lasta äitiys-, isyys- tai hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Vastaava rajaus yksityisen hoidon tukeen.	HE-luonnokset ovat valmiit. Jos niihin ei tehdä muutoksia, voitaisiin ne antaa pikaisellakin aikataululla lisäbudjettilakeina. Alun perin näiden oli tarkoitus tulla voimaan 1.8.2015. Nyt aikataulu voisi olla liian nopea, koska perheiden tulee yleisesti hakea päivähoitopaikkaa 4 kk ennen sen tarvetta ja mahdollisia virkavapauksia ym. 2 kk ennen niiden suunniteltua alkamista. Esim. elokuun alussa alkavasta hoitosuhteesta pyritään usein tekemään päätökset kesäkuussa.	HE-luonnokset valmiit, voisi tulla voimaan 1.1.2016 (taulukossa vuoden 2016 vaikutus perustuu tähän ajoitukseen)	-24	-24	-24	-24	-24	-24	-6	-6	-6	-6	-6	-18	-18	-18	-18	-18					
Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen (28.90.30), vaihe 2	Päivähoito-oikeuden rajaaminen puolipäiväiseksi myös vanhemman ollessa työttömänä.	Työttömyyden osalta rajauksen ei tulisi olla ehdoton vaan perustua työttömyyden kestoon (esim. 3kk). Rajaus vaikuttaisi oletettavasti myös kustannusvaikutusarvioon.			-30	-30	-30	-30	-30		-8	-8	-8	-8		-23	-23	-23	-23					
Päivähoito / varhaiskasvatus (28.90.30)	Nostetaan päivähoidossa yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien määrän suhdetta 1/7:stä 1/8:aan.		Edellyttää päivähoitoasetuksen muutosta. Mahdollista saattaa voimaan 2016, mutta kustannusten aleneminen ei todennäköisesti toteutuisi heti täysimääräisesti.		-30	-50	-60	-75	-75		-8	-13	-15	-19		-22	-37	-45	-56					
Päivähoito / varhaiskasvatus (28.90.30)	Mahdollistetaan kunnille toteuttaa esiopetuksessa olevan lapsen hoito maksullisena kerhotoimintana.	Kunnat voisivat totettaa esiopetuksessa olevan lapsen hoidon päivähoidon sijaan edullisempana kerhotoimintana, mistä syntyisi säästövaikutuksia	Edellyttää perusopetuslain ja päivähoitolain muuttamista. Voisi tulla voimaan 2017.		-5	-10	-25	-25	-25		0	0	0	0		-5	-10	-25	-25					
Peruskoulu																								
Perusopetuksen ryhmäkoot (29.10.30)	Luovutaan perusopetuksen ryhmäkoon pienentämiseen myönnettävistä valtionavustuksista		Ei edellytä säädösmuutoksia.	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30	-30										
Yleissivistävän koulutuksen avustukset (29.10.30)	Luovutaan osittain muista yleissivistävän koulutuksen laadun parantamiseen myönnettävistä avustuksista (laadun kehittäminen, koulutuksellinen tasa-arvo, kerhotoiminta, oppimisympäristöt ym.)		Ei edellytä säädösmuutoksia.	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10										
Toisen asteen koulutus																								

| | | |

Korkeakoulut (29.40.50, 29.40.55) määrärahat	Korkeakoulujärjestelmä ja tutkimustoiminnann kustannustehokkuuden parantaminen ja hallinnon sekä korkeakouluverkon rationalisointi panostaen tutkimuksen ja koulutuksen laadun turvaamiseen. Näistä odotettavat kustannushyödyt huomioidaan valtion rahoituksen vähennyksenä. Samalla korkeakoulujen rahoitusmalleja kehitetään siten, että ne palkitsevat valmistumisen nopeudesta ja koulutuksen laadusta (mm. työllistymiskriteeri). Yliopistojen itsehallintoa kunnioittaen päätöksenteko kustannussäästön toteuttamisen edellyttämistä toimista jätetään korkeakouluille. Rahoituksen vähennystä ei kuitenkaan tule kohdistaa sellaiseen toimintaan, mikä merkitsisi opetuksen ja tutkimuksen heikentymistä, vaan erityisesti talous-, henkilöstö-, tieto- ja opetushallintoon. OKM huolehtii osaltaan tulossopimuksin säästöjen ja toimenpiteiden kohdistumisesta korkeakoulujen hallintoon.	Korkeakoulut voivat päästä vastaaviin kustannussäästöihin mm.: - kokoamalla talous- ja henkilöstöhallintonsa yhteen palvelukeskukseen (esim. Certia, Palkeet, tms.) - karsimalla hallinnon päällekkäisyyksiä (mm. palvelukeskusten sekä tiedekuntien, laitosten ja keskushallinnon välillä), mikä johtaa hallintohenkilöstön osuuden pienenemiseen kokonaishenkilöstöstä - yhteistyöllä it-järjestelmien hankinnassa ja kehittämisessä sekä mahdollisesti kokoamalla perustietotekniikka yhdelle toimijalle Valtorin tapaan - tiivistämällä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä tukipalveluissa, kirjastoissa ja kielikoulutuksessa - muuttamalla aiempien opintojen hyväksilukukäytäntöjä väljemmiksi - vahvistamalla korkeakoulujen erikoistumista ja keskittymistä sekä rationalisoimalla korkeakouluverkkoa.	Edellyttää yliopistolain muutosta rahoituksen tason ja kielikoulutuksen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisjärjestämisen osalta.	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75	-75								
Korkeakoulututkinto	Parannetaan alemman korkeakoulututkinnon työelämälähtöisyyttä. Tavoitteena on, että merkittävä osa opiskelijoista siirtyisi työelämään jo kandidaatintutkinnolla. Päivitetään kelpoisuusehtoja.	Nopeuttaisi työelämään siirtymistä ja vähentäisi korkeakoulutuksen kustannuksia ja opintotukimenoja. Käytettävissä ei ole aineistoa, jonka perusteella voitaisiin arvioida kuinka paljon maisterin tutkinnon suorittaminen uudistuksen seurauksena vähenisi. Arviossa on tehty tekninen oletus, että maisterin tutkinnon suorittaminen vähenisi 20 prosentilla: yliopistoille syntyisi n. 50 M€ säästö vuositasolla, opintotukimenoista säästyisi 25 M€ ja nopeampi työmarkkinoille siirtyminen parantaisi julkisen talouden tasapainoa n. 50 M€.							-125														
Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (29.40.52)	Luovutaan Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle korvamerkitystä rahoituksesta, joka vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saadun tulon perusteella maksettua yhteisöveroa ja apteekkimaksua.	Muutosta vastaavasti ollaan jo aiempien päätösten mukaisesti luopumassa Aalto-yliopiston lisärahasta, joka on linjattu siirrettäväksi kaikkien yliopistojen kilpailtavaksi vuoteen 2020 mennessä.	Edellyttää yliopistolain muutosta. Vuoden 2015 tilinpäätöksen mukainen erityisrahoitus maksetaan v. 2016, joten tästä voitaneen luopua aikaisintaan vuodesta 2017.			-30	-30	-30	-30	-30		-30	-30	-30	-30								
<u>Tutkimus</u>																										
Suomen Akatemia	Leikataan Suomen akatemian avustusvaltuuksia 10 milj. eurolla 2016 lukien.					-3	-5	-10	-10	-10		-3	-5	-10	-10										
		* pitkän aikavälin vaikutus	Yhteensä	-178	-466	-511	-541	-556	-681	-137	-265	-291	-299	-302	-40	-200	-220	-243	-254	0	0	0	0	0

Sosiaali- ja terveyspalvelut

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Työikäiset aikuiset																								
AURA-kuntoutus	Lakkautetaan AURA-kuntoutus vuoden 2016 alusta eli ennenkuin sitä ehditään käynnistämään. AURA-kuntoutus on 2016 alusta voimaan tuleva uusi määräraha, johon on yhdistetty Aslak ja TYK-kuntoutus (työkykyä ylläpitävä kuntoutus), johon on tarkoitus käyttää 20,6 M€ vuodessa. Rahoitetaan sairaanhoitovakuutksesta, jossa valtion rahoitusosuus on 44,9 % ja vakuutettujen 55,1 %		HE s2015	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-9	-9	-9	-9	-9						-11	-11	-11	-11	-11
Vanhukset																								
Vanhuspalvelujen henkilöstömitoituksen tarkistaminen	STM:n ja Suomen Kuntaliiton 2013 julkistamaa laatusuositusta hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi tarkistetaan siten, että tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa henkilöstön ehdoton vähimmäismäärä olisi 0,40–0,50 hoitotyöntekijää / asiakas (nykyisin 0,50). Terveyskeskusten vuodeosastojen pitkäaikaishoidossa suositus säilyisi tasolla 0,60–0,70 hoitotyöntekijää / asiakas. Laatusuosituksen muita perusteita henkilöstöön mukaan laskettavista oppisopimuskoulutettavista, sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoista sekä ilman sosiaali- ja terdenhuollon ammatillista koulutusta olevista henkilöistä tarkistetaan siten, että näihin ryhmiin kuuluvat henkilöt olisivat nykyistä väljemmin perustein hoitotyöntekijän asemassa.	Tehostetussa palveluasumisessa ja vanhainkodeissa nykyisin hoidossa olevista ikäihmisistä noin puolet tarvitsee erityisen paljon hoitoa ja palveluja, joten henkilöstömitoituksen väljentäminen voisi koskea enimmillään n. 50 % asiakkaista. Jos arvioidaan, että 0,1 %-yksikön lievennys merkitsisi kaikkien hoidossa olevien osalta n. 200 M€ säästöä/v, olisi säästöpotentiaali siten puolet tästä eli n. 100 M€/v. Käytännössä henkilöstön määrän mitoitus tarkistuisi asteittain ja jäisi todennäköisesti hieman em. potentiaalia pienemmäksi.				-25	-50	-70	-70	-70		-6	-13	-19	-19		-19	-37	-51	-51					
Byrokratia																								
Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluvelvoittei-den vähentäminen	Muutetaan seuraavat palvelusuunnitelman laadintavelvoitteet siten, että suunnitelmat laaditaan vain kunkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan palvelutarpeen sitä edellyttäessä: - suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (vanhuspalvelulaki 5 §), - sosiaalihuollon palvelu-, hoito-, kuntoutus tai muu vastaava suunnitelma (sosiaalihuollon asiakaslaki 7 §) ja - tutkimusta, hoitoa, lääkinnällistä kuntoutusta tms. koskeva suunnitelma (potilaslaki 4a §)	Sosiaali- ja terveydenhuollossa on paljon yksilökohtaisia asiakkaan tai potilaan oikeuksiin ja palveluihin liittyviä suunnitteluvelvoitteita, jotka sitovat henkilökunnan työaikaa ja aiheuttavat merkittäviä kustannuksia. Arvio kuntien kustannusten säästöstä 5-15 M€/v. Myös kuntien muut vastaavat suunnitteluvelvoitteet eri hallinnonaloilla tulisi arvioida ja velvoitteita lieventää.				-10	-10	-10	-10	-10				0	0	0	0	-10	-10	-10	-10					
Erikoissairaanhoidon kustannuserojen pienentäminen	Erikoissairaanhoidon kustannusten hillitsemiseksi otetaan käyttöön kannustinjärjestelmä, jossa vuosittain maksetaan sairaanhoitopiireille tai vastaaville erikoissairaanhoidon toimijoille kannustetukea, jos niiden aluekohtaisilla korjaustekijöillä (esim. sairastavuudella, ikärakenteella, väestötiheydellä ja roolilla valtakunnallisessa keskittämisessä) tarkistetut asukaskohtaiset käyttökustannukset ylittävät enintään 15 %:lla maan keskiarvotason. Mitä suurempi mainitun tavoitetason alitus on, sitä suurempi on kannustetuki kuitenkin niin, että yksittäinen toimija ei voi saada yli puolta koko kannustetuesta. Lisäksi kannustinpalkkion saavat toimijat, jotka merkittävästi kykenevät parantamaan kustannustehokkuuttaan, elleivät ne saa palkkiota jo 15 %-säännön perusteella. Kannustetukeen varataan 250 M€ / vuosi. Samalla määrällä vähennetään kuntien valtionosuuksia.					-50	-100	-150	-200	-200							-50	-100	-150	-200					
Alueellisen erikoissairaanhoidon järjestämisen tehostaminen	Erikoissairaanhoidossa säädetään kunnille velvoite ohjata tiettyjä vaativia leikkauksia (erikseen säädettäviä teko-nivel-, aivo-, sydän-, kaihi-, syöpä-, vatsa- yms. leikkauksia) sairaanhoitopiirissään tai muualla sellaisille terveydenhuollon yksiköille, jotka täyttävät tietyt osaamista tukevat vähimmäiskriteerit. Terveydenhuoltolain 45 §:n nojalla annetun erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskittämisestä annetun asetuksen (336/2011) 4 §:ää alueellisesti keskitettävästä erityistason sairaanhoidosta tarkistetaan siten, että siinä säädetään em. mukaisesti tarkemmin keskitettävän erityistason sairaanhoidon sisällöstä ja hoitoa antavista yksiköistä.	Tavoitteena on, että alueellisesti keskitettävää hoitoa annettaisiin esim. enintään 2 yksikössä kunkin sairaanhoitopiirin alueella. Kuntien kustannusten säästön karkea vaikutusarvio on asteittain kasvava ja suuruusluokaltaan alkuvaiheessa n. 50-100 M€, mutta säästövaikutus voisi olla pidemmällä aikavälillä merkittävästi suurempikin. Ei sisällytetä alkuvaiheessa kehykseen, vaan sitten, kun tarkemmat kustannusvaikutukset selviävät.			-50	-75	-100	-110	-150	-150	-13	-19	-25	-28	-38	-38	-56	-75	-83	-113					
			Yhteensä	-71	-181	-281	-361	-451	-451	-22	-34	-47	-56	-66	-38	-135	-222	-294	-374	-11	-11	-11	-11	-11

Asiakasmaksut, sakkotulot ym.

Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
				2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen korotus	Pitkäaikaisesta laitoshoidosta, palveluasumisesta, kotiin annettavista palveluista ja muista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittäviä asiakasmaksuja korotetaan. Samassa yhteydessä valmistellaan (sosiaalihuoltolakiin perustuvan) kunnallisen palveluasumisen ja kotona annettavien palvelujen asiakasmaksuja koskevat säädösmuutokset siten, että saadaan aikaan valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukaiset maksujen määräytymisperusteet.	Esim. vanhusten laitoshoidon maksut n. 190 M€ ja terveyskeskusten ikääntyneiden vuodeosastohoidon maksut n. 150 M€. Kotipalvelun ja kotisairaanhoidon maksutuloksi 2013 on arvioitu n. 150 M€. Jatkovalmistelussa voidaan soveltuvin osin käyttää pohjana STM:n työryhmän loppuraporttia (2015:7).	Korotusten jakautumisesta päätetään STM:n valmistelun pohjalta TAE 2016:n yhteydessä	-150	-150	-150	-150	-150	-150						-150	-150	-150	-150	-150					
Päivähoitomaksut	Voidaan toteuttaa joko nostamalla nykyisiä maksuja tai tuomalla mukaan uusi ylin maksuluokka. Samalla selvitetään 0-maksuluokan tarkoituksenmukaisuus ja kannustinloukkuongelmat.	Lisää kuntien maksutuloja. Tässä oletettu, että valtionosuuksia ei vähennettäisi maksutulon kasvua vastaavasti.	Edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) muutosta. Voisi tulla voimaan elokuussa 2016.		-54	-54	-54	-54	-54							-54	-54	-54	-54					
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	Ajantasaistetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävät maksut ja samalla laajennetaan ja tiukennetaan maksujen perimättömyysmahdollisuutta esim. sosiaali- ja terveydenhuoltolain 11 § (13.3.2003) vastaavasti. Enimmäismaksu olisi 570 tunnin osalta 120 €/kk ja 760 tunnin osalta 160 €/kk. Perittävälle maksulle voitaisiin säätää myös alaraja, joka olisi esim. korotettu 10 €/kk nykytasoon nähden, jolloin vähimmäismaksu olisi 70€/kk tai 90 €/kk ilman säädettyä ylärajaa.	10 €:n korotus maksuun lisää maksukertymää arviolta n. 5 M€/v. Kunta päättää ap/ip-toiminnassa perittävistä maksuista laissa asetetun enimmäismäärän puitteissa. Enimmäismaksun korotus lisäisi kuntien tuloja, mikäli kunnat korottaisivat maksuja.	Edellyttää perusopetuslain 48 f §:n muutosta (19.12.2003/1126). Voisi tulla voimaan 2016	-10	-20	-20	-20	-20	-20						-10	-20	-20	-20	-20					
Maksut ulkomaisille korkeakoulu-opiskelijoille (29.40.50)	Otetaan käyttöön lukukausimaksut EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville korkeakouluopiskelijoille Hyöty jätetään korkeakouluille	Edellyttää stipendijärjestelmän luomista EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Stipendijärjestelmässä tulee huomioida alla oleva opintojen nopeuttamiseen tähtäävä toimenpide siten, että vaikutus stipendinsaajiin vastaa muille opiskelijoille opintojen lopussa tulevaa maksua.	HE-luonnos valmisteltu, oli lausuntokierroksella syksyllä 2014. Ehdotus edellyttäisi pieniä muutoksia em. HE:een. Voisi tulla voimaan syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen tai pidemmällä valmistautumisajalla 2017 syksyllä alkavaan koulutukseen.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0										

Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista (12.39.01)	Muutetaan L 756/2010, siten että ko. laissa eri rikesakkojen määrä kaksinkertaistetaan ja nostetaan yläraja 115 eurosta 230 euroon sekä liitännäisen menettämisseuraamuksen yläraja 1000 eurosta 2000 euroon. Korotustarvetta tarkastellaan seuraavan kerran v. 2017.	Rikesakkojen euromäärät on viimeksi tarkistettu yli 15v. sitten. Vaikka rikesakkoja nostettaisiin 2-kertaisiksi jäävät ne silti yleiseurooppalaisesti alhaisella tasolle. Rikesakkoja annetaan vuosittain n. 300 000 kpl:ta, lähinnä liikennerikkomuksista.		-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20									
Sakkotulot, päiväsakkojen korottaminen (12.39.01)	Muutetaan L 808/2007 siten, että ko. laissa päiväsakon rahamääränä pidetään yhtä kolmaskymmenesosaa sakotettavan keskimääräisestä kuukausitulosta (nykyisin kuudeskymmenesosa). Eli sakot kaksinkertaistuisivat. Alimman päiväsakon määrä nostetaan 6 eurosta 12 euroon. Yksityiskohtaisemman valmistelun yhteydessä voidaan lieventää kaksinkertaistamisvaatimusta, jos esimerkiksi kustannustehokasta kameravalvontaa lisäämällä voidaan saavuttaa osa halutusta lisätulotasosta.			-48	-63	-63	-63	-63	-63	-48	-63	-63	-63	-63									
Korotetaan tuomioistuinten perimiä maksuja ja laajennetaan maksullisuuden soveltamisalaa (12.25.10)	Tuomioistuinmaksuja (tuomioistuinten oikeudenkäyntimaksut ja hakemusasioiden käsittelystä perittävät maksut) korotetaan ja maksullisuuden soveltamisalaa laajennetaan. Muutoksilla toteutetaan tuomioistuinmaksutulojen vähintään 20 %:n kokonaisvastaavuus tuomioistuinten kokonaismenotasosta. Muutosten tuloja lisääväksi vaikutukseksi arvioidaan 15 M€ vuodessa. Tulojen lisäkyksestä pääosa kertyisi oikeudenkäyntimaksuista (n. 9 M€).	Säännösmuutosten voimaantulo 2016 alusta (työryhmä jo tehnyt pykälämuutos-ehdotuksen tuomioistuin-maksulaiksi ja siihen liittyviksi säännöksiksi)		-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15									
			Yhteensä	-243	-322	-322	-322	-322	-322	-83	-98	-98	-98	-98	-160	-224	-224	-224	-224	0	0	0	0	0

Sosiaalietuudet

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Opintotuki (29.70.55)	- Säästötavoitteena on 70 milj. euroa vuoteen 2019 mennessä ja pitkällä aikavälillä 150 milj. euroa. - Opintorahan, asumislisän ja lainan taso on oltava vähintään 1100 euroa. - Lainahyvitys säilyy taloudellisten reunaehtojen puitteissa. - Opintotukikuukausien määrää rajataan. Opintotuki voi olla yksi- tai useampiportainen.		Uudistus astuu voimaan syksyllä 2016		-20	-50	-70	-90	-150		-20	-50	-70	-90										
Asuminen																								
Eläkeläisten asumistuki	Eläkeläisten asumistuki sopeutetaan vastaamaan yleistä asumistukea eli järjestelmät yhdistetään.	Kelasta saadun arvion mukaan eläkkeensaajan asumistuen muuttaminen yleiseksi asumistueksi säästäisi 123 milj. euroa (-480 eläkkeensaajan asumistuki, +349 yleinen asumistuki, +8 toimeentulotuki).	Voimaan 2016 alusta sitä mukaan kun tukipäätöksiä annetaan.	-40	-123	-123	-123	-123	-123	-40	-123	-123	-123	-123										
Takuueläke	Takuueläkkeen tasokorotus 30 M€		2016 lukien	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30										
Asumistuen perusteiden tarkistaminen	Budjettivaikututeisia säästöjä yleisiin asumistukimenoihin 25 milj. euroa. (Nettovaikutus, sis. toimeentulotukimenojen kasvun.)	Muutokset tukeen tehdään aina vuositarkistuksen yhteydessä, joten toimeenpanovuonna vajaa vaikutus. Laskennallisesti 60%.	Voimaan 2016 alusta	-15	-25	-25	-25	-25	-25	-15	-25	-25	-25	-25										
Työttömyysturva ja vuorotteluvapaan rajaus	Säästö 200 M€ ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta ja 50 M€ vuorotteluvapaasta			-250	-250	-250	-250	-250	-250	-104,2	-104,2	-104,2	-104,2	-104,2	0	0	0	0	0	-145,8	-145,8	-145,8	-145,8	-145,8
<u>Korvaukset</u>																								
Yksityisellä hammaslääkärillä käynnin kustannuksista maksettavat korvaukset (33.30.60)	Vähennetään viidenneksellä yksityisistä hammaslääkärinpalkkioista maksettavaa sairausvakuutuskorvausta. Hammashoidon osalta keskimääräinen korvaus käyntikertaa kohden on tällä hetkellä n. 26 % peritystä palkkiosta.		Voimaan 2016 alusta	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-9	-9	-9	-9	-9						-11	-11	-11	-11	-11
Lääkekorvaukset (33.30.60) **Samassa yhteydessä selvitetään apteekkien hinnoittelujärjestelmän tarkistamista (reseptilääkkeet ja itsehoitolääkkeet)**	Lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 milj. euron säästö julkiseen talouteen 2017 lukien. Säästön voi toteuttaa esim. korottamalla merkittävästi alkuomaavastuuosuutta tai alentamalla korvausprosentteja tai muuttamalla korvattavuutta				-150	-150	-150	-150	-150		-67	-67	-67	-67							-83	-83	-83	-83
Yksityisellä lääkärillä käynnin kustannuksista maksettavat korvaukset (33.30.60)	Leikataan sairausvakuutuskorvausta lääkäripalkkioista. Lääkärinpalkkioiden keskimääräinen korvaus on tällä hetkellä n. 21 % peritystä palkkiosta.	Vaikutusta kunnallisen terveydenhuollon lisäkuormitukseen ei ole arvioitu (esim. silmäsairaudet ja gynekologiset tutkimukset).	Voimaan 2016 alusta	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-17	-17	-17	-17	-17						-3	-3	-3	-3	-3
Vanhempain-päivärahat	Rajataan äitiys-, isyys ja vanhempainrahakaudelta kertyvää loman karttumaa maksimissaan 6 kuukauteen	Ehdotus vastaa Ruotsin mallia. Lomakustannusten korvauksiin käytetään tällä hetkellä n. 70 M€ vuodessa.	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-28	-28	-28	-28	-28	-28											-28	-28	-28	-28	-28
	Poistetaan vanhempainrahakaudelta maksettava 30 pv korotusosa, jolloin vanhempainrahan korvausaste on tällä hetkellä 75 %. Maksetaan tältä ajalta normaalia 70 %:n korvausta laskennallisesta työtulosta.	Uudistus yksinkertaistaa vanhempainpäivärahajärjestelmää. Kun vanhempainpäivärahan perusteena käytetään työtuloja, maksettaviin vanhempainpäivärahoihin tulee korotus mm. vanhempainrahakauden alussa (30 arkipäivää). Sillä, että etuuden taso vaihtelee kesken maksettavan vanhempainrahakauden, ei ole merkittävää kannustinvaikutusta.	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-10	-10	-10	-10	-10	-10											-10	-10	-10	-10	-10

Sairauspäivärahat (33.30.60)	Muutetaan sairauspäivärahan määräytymisen tulorajoja ja korvausastetta. Etuuden määräytymisessä käytettävää 70%:n korvaustasoon oikeuttavan päivärahan vuosityötulon rajaa lasketaan nykyisestä 36 419 eurosta 30 000 euroon ja muutetaan tämän tulorajan ylittävän tulon korvausaste 35 %:iin.	Muutoksella ei olisi vaikutusta vähimmäismääräisiin sairauspäivärahoihin.	HE 2015, voimaan 1.1.2016.	-24	-24	-24	-24	-24	-24									-24	-24	-24	-24	-24
Ruokavaliokorvaus (33.40.60)	Poistetaan ruokavaliokorvaus, jonka määrä on tällä hetkellä 23,60 €/kk.		HE 2015, voimaan 1.1.2016	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10	-10								
Matkakorvaukset (33.30.60)	Kasvatetaan matkakohtaista omavastuuosuutta, vuosittaista kustannuskattoa ja muualta kuin välityskeskukselta tilatun taksimatkan omavastuuta edelleen.	Potilas/kuntoutuja maksaa matkasta omavastuuosuuden. Kela korvaa sen ylittävät tarpeelliset matkakustannukset. Jos asiakas on käyttänyt taksia ja matka on tilattu tilausvälityskeskuksesta, omavastuu yhdensuuntaiselta matkalta on nyt 16,00 €. Jos asiakas tilaa taksimatkan muualta kuin tilausvälityskeskuksesta, omavastuu yhdensuuntaiselta matkalta on 32,00 €. Tämä korotettu omavastuu ei kerrytä vuotuista omavastuuosuutta. Vuotuisen matkakaton (272,00€) täyttymisen jälkeen matkat korvataan tarpeellisten kustannusten osalta kokonaan.	HE 2015, voimaan 1.1.2016	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-8	-8	-8	-8	-8			-12	-12	-12	-12	-12
Maatalouslomitus (33.80.40)	Muutetaan oikeutta lomitukseen esim. lisäämällä yrittäjän omavastuun osuutta ja tehostamalla lomituksen hallintomallia.	STM:n asettama kehittämistyöryhmä valmistelee parhaillaan uutta maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia. Järjestelmän tulee olla sopusoinnussa Euroopan komission antamien maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen 2014-2020 kanssa. Tämä edellyttänee joiltain osin muutoksia nykyiseen lomitusoikeuteen. Samassa yhteydessä järjestelmää voidaaan uudistaa myös mm. siten, että lisätään maatalousyrittäjän omavastuuta lomituksessa. Työryhmän tehtävänä on myös valmistella maatalouslomituksen hallintomallin vaatimat muutokset. Säästö 20 M€ / vuosi	HE 2015, voimaan 1.1.2016	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20							
Perhehoidon kehittäminen lähinnä ikäihmisten hoidossa	Kehitetään perhehoitojärjestelmän ehtoja ja kannustimia ja siinä yhteydessä lisätään myös tukea: perhehoitajan palkkion mitoitus, täydennyskoulutus, työnohjaus. Lisätään tiedottamista perhehoidosta ikäihmisten hoidon vaihtoehtona. Ehdot ja kannustimet rajataan siten, etteivät ne houkuttele työikäistä aktiiviväestöä perusteettomasti siirtymään perhehoitajiksi. Vanhuspalveluissa tuetaan siirtymistä perhehoitoon lisäämällä perhehoito vaihtoehdoksi vanhuspalvelulain 14 §:ään.	Perhehoidon kehittäminen aiheuttaa lisäkustannuksia, mutta perhehoito on edullisempi vaihtoehto kuin laitoshoito tai tehostettu palveluasuminen. Väestön ikääntyessä tällä ja seuraavalla kohdalla merkittävä säästöpotentiaali.		10	15	20	20	20	20	10	15	20	20	20							
Omais- ja perhehoitajien vapaat	Kehitetään omaishoitajien ja vastaavien vapaaehtoishoitajien sekä perhehoitajien sijaisjärjestelyjä siten, että hoitajille voidaan turvata mahdollisuus huolettomiin vapaisiin tarvittaessa. Annetaan omais- tai perhehoitosuhteen alkaessa tai kestäessä etukäteinen hoitopaikkalupaus, että hoidettava saa hoitopaikan siinä vaiheessa, kun omais- tai perhehoitaja ei enää jatka.	Omais- ja perhehoitajien vapaapäivät edesauttavat jaksamista. Kehitetään ja laajennetaan omais- ja perhehoitajien vapaajärjestelmää, mihin varataan 75 M€/v.		75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75							
	Kalliimman hoidon korvautuminen omais- ja perhehoidon lisääntyessä			-95	-120	-155	-180	-220	-220	-24	-30	-39	-45	-55	-71	-90	-116	-135	-165					
Työterveyslaitoksen valtionapu	Leikataan valtionapua			-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5										
EVO-rahat	Leikataan terveydenhuollon yksiköille maksettavia yliopistotasoisen tutkimuksen avustuksia (EVO)			-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5										
Lastensuojelu ja lapsiperheiden kotiapu	Lisäys			10	10	10	25	25	25	10	10	10	25	25										
Vanhusten kotihoito, veteraanit ja sotainvalidien haitta-asteen alentaminen	Lisäys				10	10	10	10	10		10	10	10	10										
				-437	-710	-770	-800	-860	-920	-131,9	-303,2	-336,9	-348,2	-378,2	-71,25	-90	-116,3	-135	-165	-233,8	-316,8	-316,8	-316,8	-316,8

Maa- ja metsätalous

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Rakenteelliset muutokset	Luken ja Syken yhdistäminen, maataloustukihallinnon siirtyminen 3-portaiseksi, tukivalvonnan riskiperusteisuus, luopumistuen lopettaminen (järjestelmän muutos, 2020-luvulla mittavat säästöt)				-8	-18	-19	-19	-19		-8	-18	-19	-19										
Maaseutuohjelman kansallinen rahoitus	Luonnonhoitopellot, LFA, suojavyöhykkeet, kerääjäkasvit, hankerahat			-5	-16	-16	-23	-23	-23	-5	-16	-16	-23	-23										
Metsätalous	Metso 3 M€, pienpuun energiatuki 12 M€ (petu-momentin loput rahat siirretään kemeraan)			-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15										
Hallinto	Ministeriö, ruokaketju, Evira, Metsäkeskus, kiinteistötoimitukset			-9	-9	-11	-13	-13	-13	-9	-9	-11	-13	-13										
			Yhteensä	-29	-48	-60	-70	-70	-70	-29	-48	-60	-70	-70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Elinkeinoelämä

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Tekesin avustukset ja lainat (32.20.40)	Vähennetään Tekesin myöntämiä t&k-avustuksia 95 milj. eurolla.	Suunnataan rahoitusta yhä enemmän kasvuhakuisiin yrityksiin ja radikaaleihin innovaatioihin.	TAE 2016	-10	-40	-60	-95	-95	-95	-10	-40	-60	-95	-95										
Tekes Shokit	Tekesin Shokit ajetaan vaiheittain alas. Avustukset -35 milj. euroa. Lainavaltuudet voidaan siirtää Tekesin muihin lainavaltuuksiin.		TAE 2016	-10	-20	-30	-35	-35	-35	-10	-20	-30	-35	-35										
Innovatiiviset kaupungit -ohjelma (INKA)	Lopetetaan INKA-ohjelma	Ohjelma tällä hetkellä mitoitettu rakennerahastokaudeksi.		-3	-5	-8	-8	-8	0	-3	-5	-8	-8	-8										
Tuulivoimakiintiön rajoittaminen syöttötariffijärjestelmässä (32.60.44)	Rajoitetaan tuulivoimakiintiötä, josta maksetaan syöttötariffia. Nykyisin syöttötariffijärjestelmässä olevat ja jo kiintiöpäätöstä hakeneet tuulivoimalat pääsevät syöttötariffijärjestelmään. Hallitus antaa mahdollisimman pian esityksen kiintiön rajoittamisesta (2500 MVA:sta noin 2000 MVA:han). Selvitetään vaalikauden aikana tuulivoiman edistäminen kustannustehokkaasti.	Säästömahdollisuus riippuu siitä, milloin HE voidaan antaa.	HE tuotantotukilain muuttamisesta mahdollisimman pian	0	0	-12	-42	-59	0	0	0	-12	-42	-59										
Yritysten investointi- ja kehittämisavustus (32.30.45)	Vähennetään yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukea. Ko. määräraha kuuluu tavanomaisiin yritystukiin, joiden vähentämistä yleisesti vaadittu. Tarkoitukseen voidaan tarvittaessa käyttää EAKR-rahaa.	Pysyvä säästö 10 M€ (vuosittainen valtuus)	TAE 2016	-1	-5	-8	-9	-9	-10	-1	-5	-8	-9	-9										
Työvoimapolitiikan määrärahat (32.30.51)	Suunnataan työvoimapolitiikan rahoitusta vaikuttavimpiin toimenpiteisiin ja avataan työvoimapalveluita yksityisille toimijoille		TAE 2016	-50	-70	-90	-110	-110	-110	-50	-70	-90	-110	-110										
Kansainvälistymisavustus	Uudistetaan kansainvälistymisen rahoitusta. Uusia avustuksia ei myönnetä 2016 alkaen.			-2	-5	-8	-8	-8	-8	-2	-5	-8	-8	-8										
Yritystukipalvelut	Tehdään kokonaisarviointi valtion ja kuntien yrityspalveluista (kustannukset ja erilaiset palvelut). Samalla arvioidaan, miten paljon yrityspalvelujen kysyntä johtuu erilaisesta sääntelystä ja yksilöidään ne säädökset, jotka vaativat eniten neuvontaa.	Selvityksen pohjalta tehdään tarpeelliset muutokset. Jos neuvontatarve muutosten johdosta vähenisi esim. joka toisessa kunnassa 1 htv:llä, säästöä kuntataloudessa voisi syntyä vajaat 10 milj. euroa.				-5	-8	-8	-8								-5	-8	-8					
			Yhteensä	-76	-145	-221	-315	-332	-266	-76	-145	-216	-307	-324	0	0	-5	-8	-8	0	0	0	0	0

Asuminen ja ympäristö

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Luonnonsuojelualuiden hankinta- ja korvausmenojen karsiminen (35.10.63)	Lisätään Metsähallituksen mailla mahdollisuuksien mukaan soidensuojelupäätöksiä sekä muita luonnonsuojelualuepäätöksiä ja viedään 8 M€ kertarahalla luonnonsuojelualueiksi jo varattujen alueiden suojelutoimet (maanmittaustoimitukset, hoito- ja käyttösuunnitelmat) loppuun. Valtion mailla tehtäviin lisätoimiin liittyen vähennetään luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmäärärahoja. Luodaan luonnonsuojelullisesti arvokkailla alueilla sovellettavissa oleva tunnustusjärjestelmä vapaaehtoisiin pysyviin suojelusitoumuksiin valmiille maanomistajille.	Toimi vähentää yksityisten suojelualueiden rahoitustarvetta. METSO-suojelupäätöksiä kohdistetaan enemmän MH:n metsätalouden ulkopuolella oleviin kohteisiin. Taulukossa nettovaikutus	HE 2015, voimaantulo 1.1.2016.	-12	-20	-20	-20	-20	-20	-12	-20	-20	-20	-20										
Investointiavustukset	Erityisryhmien korkeiden investointiavustusten piiristä rajataan pois hyväkuntoiseen väestönosaan kohdentuva toiminta eli normaalit opiskelija-, nuoriso- ja senioriasunnot. Rakentamisen esteettömyysvaatimuksia lievennetään nuoriso- ja opiskelija-asunnoissa. Jäljelle jäävillä avustuksilla lisätään asuntojen turvaamista heikkokuntoisille ja asunnottomille.		HE 2015, voimaantulo 1.1.2016.	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15										
Asumisoikeusasuntojen valtuudet	Asumisoikeusasuntojen valtuuksia vähennetään noin kolmanneksella.	Valtuuksien määrä tällä hetkellä 320 M€. Valtion takauskannan ja korkomenojen kasvu hidastuu. Vähentää varsinkin pitkällä aikavälillä valtion kustannuksia liittyen nouseviin korkomenoihin ja mahdollisiin korjauksista realisoituviin riskeihin. Tukimuodossa ei ole asukasvalintaa. Kyseessä on potentiaalinen säästö, joka on laskettu 4 %:n korko-oletuksella.	HE 2015, voimaantulo 1.1.2016.						-25															
Valtion tukema asuntotuotanto																								
	ARA-asuntojen asukasvalintaa muutetaan toimeentulotuki- ja asumistukisasiakkaita suosivaksi. Edellytetään, että kunta tai muu toimija sijoittaa ARA-asuntojen asukasvalinnassa vähintään puoleen jaettavista asunnoista asumistukea tai toimeentulotukea saavia tai vastaavassa taloudellisessa asemassa olevia kotitalouksia. ARA tarkastaa Kelan tuella asukasvalintojen oikeellisuuden. OM ja YM valmistelevat tarvittaessa lainsäädäntömuutokset ja muut muutokset, jotka varmistavat ns. sekatalojen toimivuuden (vapaarahoitteisia ja ara-asuntoja samassa talossa).	Vähentää toimeentulo- ja asumistuen menoja. Asumistuen saajista asui ARA-asunnoissa 47 % v. 2013. Koko maan ARA-asuntokannasta vain 27 %:ssa asuu yleistä asumistukea saava ruoka-kunta ja jos kaikki asumistuensaajat asuisivat ARA-asunnoissa, niistä olisi silloinkin asumistuen saajien käytössä vain 56 % (suunnilleen sama suhde koskisi myös Helsinkiä, jossa segregaation riskiä pidetään suurimpana). Pitkällä aikavälillä kustannussäästöt kasvavat. Kannustinongelma pienenee.	HO 2015, voimaan asteittain.	-8	-13	-17	-17	-17	-17	-8	-13	-17	-17	-17										
	Valtion tukemien asuntojen asukasvalintaan palautetaan tulorajat. Vuokra-asukaskelpoisuus tarkistetaan 5 v. välein. Siirtymäaika asunnosta on 2 vuotta.	ARA-vuokra-asuntojen kohdentuminen pienituloisimmille paranee, kun estetään ylituloisten valinta asukkaiksi. Vähentää asumis- ja toimeentulotukimenoja																						

	Toimenpiteitä ARA-vuokra-asuntojen vuokrien alentamiseksi: - Ei enää ylivarauduta korjauksiin. ARA-sääntelyssä kehitetään omavastuuvuokran määrittämistä siten, että korjauksiin varautuminen määritellään ja rajataan selkeästi. - Edellytetään kynnystason ylittävissä hankinnoissa kilpailutusta (isännöinti ym.). - Rajoitetaan vuokrien tasaamista yli maakuntien ja eri tuotantotyyppien, jolloin vuokrat alenevat kireillä asuntomarkkina-alueilla. Rakennuttajan yleishyödyllisyysvaatimuksesta luovutaan ja yleishyödyllisyysvaatimus muutetaan hankekohtaiseksi. Kiristetään kohteiden yleishyödyllisyyden vaatimuksia. Vaaditaan valtion tuella tapahtuvalta vuokra-asuntojen tuottamiselta selvempää yleishyödyllisyyttä, minkä vuoksi alennetaan oman pääoman kohtuullisen tuoton tuloutuksessa tuottovaade enintään 4 %:iin. Vastaavasti vuokralaiselta perittävä omistajan omarahoitusosuuden korko rajoitetaan 4 %.iin.	Laskee ARA-vuokra-asuntojen vuokria. Tuotontuloutuksen rajoitus painottaa toiminnan sosiaalista ja pitkäjänteistä tavoitetta. ARA-asukkaiden vuokrat alenevat niissä tapauksissa, joissa peritty 8 % korkoa omarahoitusosuudelle. Tällöin asumis- ja toimeentulotukimenot voivat vähetä.	YM jatkaa jo aiemmin valmistelemansa HE:n antamista em. tavoitteisiin perustuen. HE 2015, voimaantulo 1.1.2016.	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7									
	Kannustinloukkujen pienentämiseksi vaikeasti työllistyvät asetetaan etusijalle valtion rahoittamiin vuokra-asuntoihin. Mikäli paikkakunnalla on osoittaa vapaana oleva vapaarahoitteista vuokra-asuntoa edullisempi valtion rahoittama asunto, korvataan henkilön asumismenoja vain valtion rahoittaman vuokra-asunnon vuokran mukaisesti	Tämä tulisi toteuttaa yhdessä ARA-asuntojen asukasvalintaa koskevan ehdotuksen kanssa (asumistuki- ja toimeentulotukiasiakkaiden etusijalle asettaminen). Säästöpotentiaali voi olla marginaalinen ja vaikeasti laskettavissa (ei ole tietoa kohderyhmän nykyisistä asumismenojen korvaamisesta ja muutoksen vaikutus on vaikeasti arvioitavissa), suurin potentiaali on kannustinloukkujen pienentämiseksi. Kelalle arvioidaan syntyvän lisäksi lisätyötä.																						
			Yhteensä	-42	-55	-59	-59	-59	-84	-42	-55	-59	-59	-59	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Liikenne

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Perusväylänpito (31.10.20)	Estetään korjausvelan kasvu uudelleenkohdentamalla uusien hankkeiden rahoitusta perusväylänpitoon ja yksityisteiden peruskorjauksiin.		2017 lukien	0	114	150	100	100	100	0	114	150	100	100										
Liikennehankkeet (31.10.77, 78, 79)	Alennetaan väylähankemomenteilla olevaa varausta nimeämättömille hankkeille	Tekninen kehys mitoitettu 544 M€:oon vuosittain, joka vastaa 2012–2015 myönnettyjen määrärahojen keskiarvotasoa. Kehyksessä on nyt liikkumatilaa vielä nimeämättömille hankkeille seuraavasti: 2016: 0 M€, 2017: 113,8 M€, 2018: 257 M€, 2019: 358,7 M€. Yhteensä Väylähankkeisiin siis on varattu momentille 31.10.77 uusiin sitoutumattomiin hankkeisiin kaikkiaan tuo 729,5 M€ vuosille 2017–2019.		0	-114	-150	-220	-220	-220	0	-114	-150	-220	-220										
Joukkoliikennetuki	Alennetaan joukkoliikennetukea 15 milj. eurolla		2016 lukien	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15										
			Yhteensä	-15	-15	-15	-135	-135	-135	-15	-15	-15	-135	-135	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Yleinen järjestys ja turvallisuus

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen (25.10.03, 25.10.04, 25.10.50, 25.30.01, 26.10.01)	Alioikeuksista siirretään summaariseen menettelyyn (rangaistusmääräysmenettelyyn) rikosasiat, joista voi seurata sakkoa tai vankeutta enintään 2 vuotta. Poliisi kirjoittaa rangaistusmääräyksen, jonka syyttäjä vahvistaa. Syytetty voi viedä tapauksensa tuomioistuimeen.	Kevennettyyn menettelyyn siirtyisi arvion mukaan n. 30 000 tapausta vuosittain. Säästöjä kohdentuisi mm. tuomioistuimiin, oikeusapuun, yksityisiin oikeusavustajiin, syyttäjiin.	Voimaan esim. vuoden 2018 aikana			-20	-40	-40	-40			-20	-40	-40										
Tuomioistuinlaitos (25.10.02 ja 03)	Jatkokäsittelylupauudistuksella rajataan hovioikeuteen tulevien asioiden määrää.	Uudistus toteutettavissa 2016 alusta lähtien (-30 htv). Kustannussäästövaikutus alustavasti arvioiden n. 2 M€/v 2016.	Voimaantulo 2016	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2										
	Asiamääriä vähennetään KHO:ssa ja hallinto-oikeuksissa. Oikaisumenettelyn käyttöalaa laajennetaan valitusmenettelyjen yksinkertaistamiseksi. Valituslupamenettelyn käyttöalaa laajennetaan hallintolainkäytön piiriin kuuluvissa asioissa.	Toteutus pitkälinjaisesti, riippuu muista oikeuslaitoksen uudistuksista. Säästövaikutukset syntyvät viiveellä, koostuvat lähinnä hallinto-, tukipalvelu-, toimitilasäästöistä jne. (-5 M€ v. 2019)	Voimaantulo aikaisintaan 2019				-5	-5	-5				-5	-5										
Lisäys sisäiseen turvallisuuteen	Lisäys sisäisen turvallisuuden määrärahoihin 50 M€			50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50										
			Yhteensä	48	48	28	3	3	3	48	48	28	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Sotilaallinen maanpuolustus

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht., milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
PV ruokahuolto	Puolustusvoimien ruokahuolto avataan kilpailulle v. 2017.	PV:n ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä annetun lain (1287/2011) 6 §:n mukaan perustettavaan yhtiöön (Leijona Catering Oy) siirtyvällä henkilöstöllä on 4v. suoja-aika (päättyy 2015 lopussa). Yhtiön 2014 liikevaihto 66,2 M€ ja voitto 3,5 M€. Jotta saadaan todellista kilpailua, kilpailutus on syytä tehdä osissa esim. s.e. vuosittain kilpailutetaan 1/3 PV:n ruokahuollosta. Kustannusvaikutus 0, -1, -3, -5, -5	2017	0	-1	-3	-5	-5		0	-1	-3	-5	-5										
Puolustusmateriaalihankinnat (27.10.18)	Puolustusmateriaalin hankintaprosessia tehostetaan kilpailumahdollisuuksia hyödyntäen ja tekemällä enemmän yhteishankintoja muiden maiden kanssa kustannussäästöjen aikaansaamiseksi. Tehostamisen myötä syntyvä hyöty jää puolustusvoimille.	Kv. yhteistyön näkyminen rahavirroissa saattaa viedä vuosia suurten hankintojen pitkän keston vuoksi. Hyviä tehostamismahdollisuuksia tuo Logistiikkalaitoksen perustaminen vuoden 2015 alusta. Logistiikkalaitos muodostuu maa-, meri- ja ilmavoimien materiaalilaitoksista, Sotilaslääketieteen keskuksesta, Hämeen rykmentin huoltokoulusta ja puolustusvoimien johtamisjärjestelmäkeskuksen osista.			0	0	0	0	0		0	0	0	0										
Sotilaallinen kriisinhallinta (24.10.20 ja 27.30.20)	Vähennetään osallistumista sotilaallisiin rauhanturvaoperaatioihin, keskittyen sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa Suomen kannalta merkityksellisimpiin ja vaikuttavimpiin operaatioihin. Varataan riittävä rahoitus (esim. 5-10 % momentin loppusummasta) ns. varalla kohtaan. Yhdistetään UM:n sotilaallisen kriisinhallinnan menot PLM:n siirtomäärärahamomenttiin.	Nykysuunnitelmien mukaan Suomella on vuodesta 2017 lähtien 9 operaatiota, joissa yht. 90 sotilasta. Lisäksi kehyksen mukaan vielä mahdollista lisätä osallistumista 1-2 operaatiolla ja 20-30 hlöllä. Jatkossa osallistutaan korkeintaan noin 5-7+1 sotilasoperaatioon.	Säästösumma on pienempi 2016 ja kasvaa 2017 alkaen. Jo suunniteltujen operaatioiden määrä vähenee vuodesta 2017. Keväällä 2016 esim. vielä johtovaltiorooli Libanon operaatiossa.	-5	-10	-15	-15	-15	-15	-5	-10	-15	-15	-15										
Puolustusvoimien lisämääräraha	Parlamentaarisen selvitysryhmän loppuraportissa viitataan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon rahoitusratkaisuun, jonka mukaan puolustushallinnossa laaditun arvion mukaan lisätarve erityisesti suorituskyvyn ylläpitämiseksi on v. 2016 n. 50 milj. euroa ja vuoteen 2020 mennessä asteittain 150 milj. euroa indeksikorotusten lisäksi.			50	80	110	130	150	150	50	80	110	130	150										
			Yhteensä	45	69	92	110	130	135	45	69	92	110	130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kehitysyhteistyö, ulkoasiainhallinto

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Kehitysyhteistyö (24.30.66)	Leikataan kehitysyhteistyöhön käytettäviä määrärahoja 200 milj. eurolla. Lisäksi avustusmuotoisesta tuesta muutetaan 100 milj. euroa lainaksi / Finnfundin pääomittamiseen, joka finanssisijoituksena ei lasketa menoksi kansantalouden tilinpidossa.	Kehitysyhteistyövarojen vähentyessä tulee tarkastella kehitysyhteistyöhenkilöstömitoitusta.	2016	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300										
	Päästökauppatuloja ei enää ohjata kehitysyhteistyöhön.		2016																					
			Yhteensä	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hallinto

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Kirjanpitoyksiköiden kirjanpidon ja tilinpäätöksen siirto kokonaisuudessaan Palkeiden lakisääteiseksi tehtäväksi (toim.menomomentit)	Talousarviolakia muutetaan niin, että Palkeet vastaa kirjanpitoyksiköiden kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä lakisääteisesti. Kirjanpitoyksiköissä oleva kirjanpitohenkilöstö (187 htv:tä 2011, mikä oli 81 % kirjanpidon kokonaishtv-määrästä) vähintään 2/3-osaltaan (n. 120 htv:tä) siirtyy Palkeisiin (vaikuttamatta kuitenkaan fyysiseen työskentelypaikkaan). Tällöin Palkeet voisi aidosti optimoida valtiolla tarvittavan kirjanpitohenkilöstön kokonaismäärän, kuten myös osaamisaluekohtaiset määrät (asiakasosaaminen, substanssiosaaminen, rutiiniosaaminen, järjestelmäosaaminen jne.) sekä Kieku-tietojärjestelmän mahdollisuudet.	Säästöpotentiaali n. 60 htv:tä ja toiminnan vakiintuessa jopa enemmän. Parantaa ja tehostaa myös valtion menojenkäsittelyä yksinkertaistamalla ja vakioimalla kirjanpidon tiliöintejä.	Muutokset talousarvio-lakiin ja -asetukseen sekä asetukseen Palkeista 2016 aikana. Voimaantulo ja muutos 2017 alusta alkaen.		-1	-3	-4	-4	-4		-1	-3	-4	-4									
Taloushallinnon hankinnasta-maksuun - kehittämisprojektin tuotosten toimeenpano kaikissa kirjanpitoyksiköissä (toim.menomomentit)	Toteutetaan Valtiokonttorin hankinnasta maksuun prosessialueen kehittämisprojekin tuotosten käyttöönotto kaikissa kirjanpitoyksiköissä Valtiokonttorin, Palkeiden ja HAUS:n toimesta.	Tarvittavat tilaus- ja menojenkäsittelyjärjestelmät ja toimintamallit ovat pääsääntöisesti olemassa, mutta niiden käyttö minimaalista. Hankintojen keskittämisen osalta tarkennetaan talousarviolakia ja tarvittaessa menojen hyväksymisen osalta talousarvioasetusta 2016 . Siirtyminen "manuaalisesta" sähköiseen tilaamiseen ja menojen käsittelyyn sekä parhaisiin käytäntöihin tuo tuottavuuspotentiaalia Valtiokonttorin kehittämisprojektin mukaan seuraavasti: tilaustenhallintajärjestelmä ja tilaussuunnitelma 40-80 htv:tä, sopimuskohdistus 80-160 htv:tä, tiliöintikoodi 15-45 htv:tä, menotiliotteet 5-7 htv:tä. Yht. 140-293 htv:tä. Voidaan hyödyntää Kieku-hankkeesta vapautuvaa resurssia muutosten implementoinnissa kirjanpitoyksikköihin. Tilha-sopimuskatkolla v. 2017	Muutokset talousarvio-lakiin ja tarvittaessa asetukseen 2016. Totetus asteittain 2016 lukien.	-3	-5	-10	-12	-15	-15	-3	-5	-10	-12	-15									
Valtion toimitilamenojen vähentäminen	Senaatti-kiinteistöjen investointivaltuutta rajataan siten, että vuokriin aiheutuu pysyvä 30 milj. euron vähennys. Toimenpide vähentää välittömästi Senaatin menoja. Senaatin alkuvaiheessa saama hyöty tuloutetaan valtiolle. Virastojen vuokranalennushyöty leikataan määrärahoista v. 2019 etuajassa kertavähennyksellä.	Pyritään leikkaamaan ylilaatua, mutta samalla huolehtimaan omaisuuden käyttöarvon säilymisestä.			-5	-20	-30	-30	-30	0	-5	-20	-30	-30									
Tuet järjestöille ja yhteisöille				-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5										
Säästö toimintamenoista	Hallintomenoissa säästetään tehtäviä ja velvoitteita purkamalla, toimitiloista luopumalla ja henkilöstömenoissa eläkepoistumaa hyödyntämällä. Lisätään digitalisaatiota ja uudistetaan rakenteita. Säästövelvoitteet koskevat kaikkia hallinnonaloja.			-30	-60	-90	-120	-120	-120	-30	-60	-90	-120	-120										
Poliittinen toiminta	Ministerien, valtiosihteerien, erityisavustajien ja hallinnollisten avustajien palkkaukset ja toimintamenot, puoluetoiminnan tukeminen, muu poliittinen toiminta			-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5										
			Yhteensä	-43	-81	-133	-176	-179	-179	-43	-81	-133	-176	-179	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Indeksikorotusten jäädyttäminen

				Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin, yht, milj. euroa						Vaikutus valtion kustannuksiin, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta kuntien rahoitusosuuteen, milj. euroa					Arvio vaikutuksesta sotu/tyel-rahastoihin, milj. euroa				
Kohde	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään (lyhyesti)	Muuta (esim. muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus (HE antaminen, voimaantulo jne)	2016	2017	2018	2019	2020	pav*	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Indeksikorotukset		Laskennat tehty huhtikuun 2015 ennusteella. Vaikutukset riippuvaisia todellisesta hintakehityksestä.																						
	Lakkautetaan lapsilisän sekä opintotuen indeksisidonnaisuus		2016 lukien	-3	-26	-55	-85	-115	-115	-3	-26	-55	-85	-115										
	Valtionosuuksien indeksikorotusten jäädyttäminen (28.90.30, OKM:n hallinnonalalla useita momentteja)	Oletuksena on että kuntien tehtäviä, velvoitteita ja rahoitusosuuksia vähennetään muilla toimenpiteillä indeksikorotuksen jäädyttämisen vaikutuksen verran.	2016-2019	-4	-11	-20	-30	-30	-30	-65	-180	-325	-490	-490	61	169	305	460	460					
	KEL/KHI-perusteiset indeksikorotukset jätetään toteuttamatta v. 2016. Tämän jälkeen korotukset tehdään oletetun äärimaltillisen palkkaratkaisun mukaisesti 2017-2019. Laskelman arviona on käytetty aiemman ratkaisun perusteella tasoa 0,4 %:ia. Mm. 33.10.53, 33.10.54, 33.10.55, 33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.20.55, 33.20.56, 33.30.60, 33.40.60, 33.50.50, 33.50.51	Vaikuttaa kuntiin kotihoidontuen ja työmarkkinatuen kautta. Tässä karkea arvio kuntavaikutuksesta. Jäädytys ei koske toimeentulotukea.	2016-2019	-20	-110	-230	-355	-355	-355	-18	-100	-210	-324	-324	-2	-10	-20	-31	-31					
		KEL-indeksin vuoden 2016 täysjäädytyksen ja vuosien 2017-2019 0,4% korotustason vaikutus verotuloihin on verotuottoja korottava johtuen täyden kansaneläkkeen määrään sidottujen eläketulovähennysten tason alentamisesta verrattuna voimassaolevaan lainsäädäntöön (karkea arvio suuruusluokasta).		*-8*	*-62*	*-196*	*-419*	*-419*	*-419*	*-3*	*-23*	*-70*	*-153*	*-153*	*-5*	*-35*	*-111*	*-234*	*-234*					
	Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen indeksikorotusten jäädyttäminen (29.40.50, 29.40.55)		2016-2019	-35	-75	-120	-175	-175	-175	-35	-75	-120	-175	-175										
	Indeksikorotukset tehdään jatkossa siten, että tupakkaa ja alkoholia ei oteta huomioon sosiaalietuuksien indeksikorotusta laskettaessa. Etuuskorotukset sidotaan uuteen harmonisoidusta KHI-indeksistä poikkeava indeksiin.	EU:n yhteinen harmonisoitu KHI sisältää myös tupakan ja alkoholin																						
			Yhteensä	-69,5	-284	-621	-1064	-1094	-1094	-124	-404	-780	-1227	-1257	54,5	124,2	173,6	195,1	195,1	0	0	0	0	0